CZU: 338.48-44(478-22) **DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.8362624**

POTENȚIALUL TURISMULUI RURAL ÎN PRMOVAREA REPUBLICII MOLDOVA CA DESTINAȚIE TURISTICĂ

HĂMURARU Maria, *Dr., Conferențiar universitar*
Universitatea de Stat din Moldova

ȚURCANU Natalia
Manager pentru industria turismului în Proiectul de Competitivitate și Reziliență Rurală

Abstract

THE POTENTIAL OF RURAL TOURISM IN PROMOTING THE REPUBLIC OF MOLDOVA AS A TOURIST DESTINATION

The real positive impact of rural tourism depends, very much, on the quality of the tourist services offered, and the way the villages are organized and laid out. Without the implementation of long-term development strategies, the reduction of mass tourism, the valorization of ecological agro-food products and the preservation of cultural identity, the social-economic effects will remain diminished. In this case, knowing all the complications regarding the practical application of rural tourism will certainly guide towards a realistic approach to the local possibilities in offering tourist services, as well as the coordination of the community's efforts for a generally prosperous future.

Key words: *news in tourism, sustainable development, organizational function, public sector.*
JEL: *M51, P35*

Introducere

Turismul în mediul rural, pînă în prezent, reprezintă o forţă importantă a dezvoltării şi prosperităţii la nivel internaţional. Acesta este un gen de activitate deosebit de profitabilă, ce utilizează preponderent resursele turistice locale. În secolul industrializării şi modernizării, lumea rurală se identifică precum un tezaur cultural - tradiţional, rămas în urmă faţă de celelalte ramuri ale turismului naţional. Astfel, turismul rural constituie o sferă de valenţă ecologică, culturală şi nu numai.

Republica Moldova posedă peste 200 de arii naturale şi mai mult de 14 mii de atracţii turistice antropice. Patrimoniul fiind dispersat relativ uniform pe întreg teritoriu, valoarea acestuia, la rîndul sau, motivează turiştii suficient pentru ca aceştia să îl exploreze. La fel, majoritatea resurselor turistice se află pe teritoriul satelor. Satul constituind o comunitate ospitalieră cu obiecte de interes turistic, de o provenienţă naturală. Aici este valorificat tezaurul naţional: ritualurile locale, folclorul, evenimentele semnificative din viaţa comunităţii, obiceiurile etc. Această activitate turistică în mediul rural la fel ajută la aplicarea proiectelor de restabilire si conservare a monumentelor patrimoniale, precum şi restaurarea anumitor teritorii locale. Însă, aportul turismului rural a Republicii Moldova, în economia națională, este unul nesemnificativ. Din cauza stării de degradare a patrimoniului naţional, acesta este prezentat într-o lumină neatractivă. Deci, pentru a obţinerea rezultatelor economice eficiente în aceasta sferă, este nevoie de: diversificarea produselor turistice, individualizarea ofertei turistice, stimularea competitivităţii zonelor rurale, elaborarea metodologiei privind rutele turistice rurale, dezvoltarea pieţei excursioniste, îmbunătăţirea situaţiei

reţelelor rutiere şi a infrastructurii către destinaţiile turistice rurale, diversificarea informării şi promovării turismului rural, amenajarea obiectivelor turistice şi a locurilor de agrement rural etc.

Adevăratul impact pozitiv al turismului rural depinde, foarte mult, de calitatea serviciilor turistice oferite, şi modul de organizare şi amenajare a satelor. Fără implantarea strategiilor de dezvoltare pe termen lung, reducerea caracterului de turism în masă, valorificarea produselor agroalimentare ecologice şi păstrarea identităţii culturale, efectele social-economice vor rămîne diminuate. În acest caz, cunoaşterea tuturor complicaţiilor privind aplicarea practică a turismului rural, cu siguranţă, va ghida spre o abordare realistă a posibilităţilor locale în oferirea serviciilor turistice, precum şi coordonarea eforturilor comunităţii pentru un viitor general prosper.

Turismul rural este o formă de turism realizat în spaţiul rustic, ce valorifică resursele turistice locale (naturale,culturale etc.) precum şi dotările antropice. Acesta este caracterizat unanim precum un tip de serviciu turistic de cazare, servire a mesei şi agrement, alcătuit dintr-o ofertă de relaxare şi cerere, motivată de legătura cu mediul local autohton. În activitatea turismului rural se acordă o atenţie deosebită unităţilor de cazare (pensiuni turistice, pensiuni agroturistice, gospodării), gastronomiei tradiţionale şi agrementului încorporat în ritualurile locale, meşteşugurile, folclorul etc.

Pentru a înţelege mai bine ce reprezintă în sine turismului rural, trebuie să aplicăm o serie de întrebări esenţiale pentru existenţa acestei ramuri turistice:

- ***Ce?*** Din punct de vedere economic pentru mediul rural, turismul constituie cea mai rezonabilă cale de valorificare a resurselor proprii şi individuale din gospodăriile ţărăneşti, precum şi asigurarea consumatorilor cu servicii autentice (cazare, alimentare);
- ***Cum?*** Prin metamorfoza mediului rural, inclusiv şi a satelor moldoveneşti, într-o destinaţie turistică de vază pe plan local, naţional şi internaţional;
- ***Cu cine?*** *Comunitatea locală* (participarea activă a populaţiei locale la deservirea călătorilor, grija localnicilor faţă de obiectele patrimoniale ce reprezintă o „carte de vizită" a zonei) + *Iniţiativa privată* (activitatea antreprenorilor locali şi contribuţia în dezvoltarea infrastructurii) + *Mecanisme* (implicarea autorităţilor publice locale şi susţinerea din partea acestora a proiectelor de dezvoltare rurală) [7, p.65] (fig. 1.1).

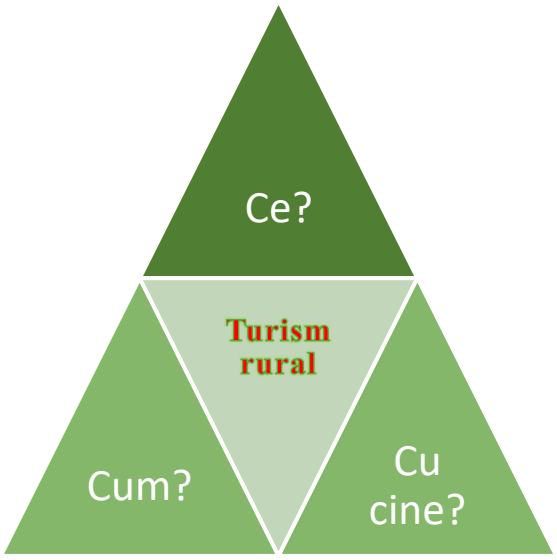

Fig. 1. Piramida esenţei turismului rural

Sursa: elaborată de autor în baza sursei [8, p.65].

Satele moldoveneşti, la rîndul său, constituie o destinaţie turistica importantă, nu numai pentru sfera turismului rural, dar şi în general, pentru turismul naţional. Deoarece Republica

Moldova este o ţară preponderent agrară, iar centrele urbane sunt limitate la două locaţii minimal dezvoltate (or. Chişinău şi or. Bălţi), turismul moldovenesc trebuie să se axeze pe valorificarea zonelor rurale. Principalele cauze a unei astfel de decizii fiind:

- *crearea noilor locuri de muncă* şi scăderea ratelor şomajului prin comercializarea spaţiilor de locuit din curtea ţărănească, prepararea produselor din materie primă naturală, prestarea serviciilor de transport, producerea obiectelor de artizanat etc.;
- *sporirea veniturilor* "băştinaşilor", sau mai bine zis, a locuitorilor zonelor rurale, odată cu valorificarea patrimoniului turistic (trasee pentru excursii, structuri de cazare);
- *valorificarea patrimoniului cultural – tradiţional* precum obiceiurile, meşteşugurile şi evenimentele semnificative din viaţa localnicilor şi a comunităţii acestora.
- *aplicarea proiectelor de conservare şi restaurare* a monumentelor şi teritoriilor locale, şi amenajarea acestora cu dotări specific turistice pentru agreement, cure terapeutice etc.;
- *crearea unităţilor economice complementare agriculturii* bazate pe servicii generate de valorificarea potenţialului touristic, produselor agricole pure etc.;
- *investiţii locale în structuri de turism proprii*, astfel contribuind la dezvoltarea infrastructurii turistice şi elaborarea proiectelor de reamenajare [2, p.5].

Totodată, nu fiecare zonă rurală poate fi considerată un sat turistic, pentru ca localitatea să deţină astfel de titlu oficial, aceasta trebuie să îndeplinească condiţiile minuţioase ce urmează:

a) amplasarea într-un cadru atrăgător şi natural, cu un aspect peisagistic;

b) accesibilitate prin toate infrastructurile posibile (căi rutiere, feroviare, fluviale etc.);

c) infrastructura generală precum curentul electric, canalizarea, alimentarea cu apă etc.;

d) prezenţa unor valori etnofolclorice şi tradiţii reprezentative (arhitectura tradițională, artizanatul, sărbători folclorice, portul popular-naţional, tradiţiile comunităţii etc.);

e) existenţa resurselor turistice bogate, şi posibilitatea valorificării acestora prin desfăşurarea unor activităţi turistice;

f) existenţa gospodăriilor asigurat de mijloace locale complexe, precum şi un nivel de confort ce corespund normelor de calitate întocmite de autorităţile administrative [3, p.23].

Această ramură a turismului, la fel include în sine subtipuri de agroturism şi ecoturism, deşi adesea aceste concepte sunt confundate cu turismul rural universal. Pentru unii cercetători, într-adevăr, „agro - eco - rural" reprezintă noţiuni asemănătoare, iar pentru alţii, fiind lucruri total diferite. Totuşi, la nivel turistic fiecare concept îşi are aspectele, motivaţiile şi elemente de identitate distincte. Turismul rural nu este un fenomen recent cu caracter ocazional, precum este agroturismul şi ecoturismul, ce se bazează numai pe gospodăriile ţărăneşti sau mediul exclusiv ecologic. Turismul rural manifestă un caracter eterogen şi permanent, iar motivaţiile acestuia sunt ghidate de mai multe elemente. (fig. 2).

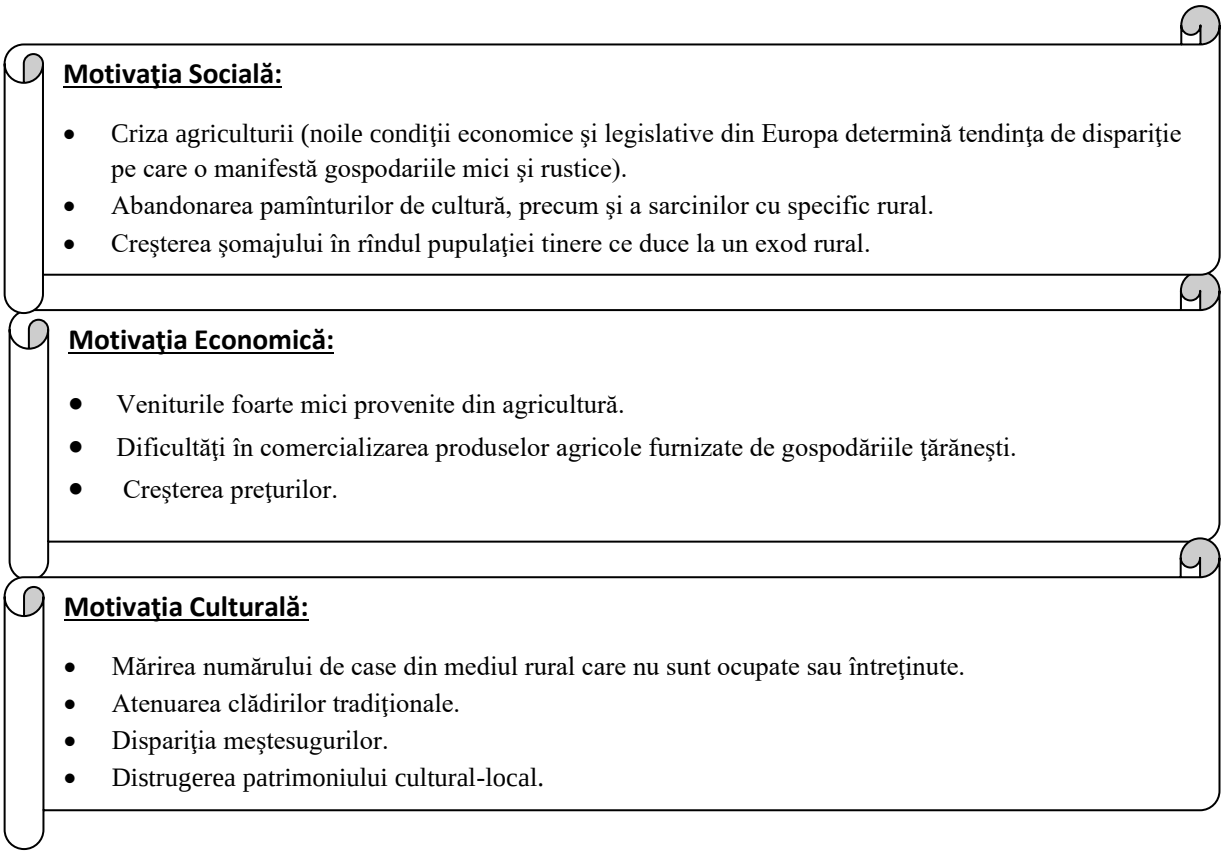

Fig. 2. Motivaţiile turismului rural

Sursa: elaborată de autor în baza sursei [5, p.4].

Se observă foarte clar de ce turismul rural nu poate fi spontan în motivațiile sale de apariţie, acesta a fost creat în urma cercetărilor şi proiectat de către Guvernele şi Ministerele Agriculturii şi Turismului din Moldova şi ţările Comunităţii Europene, pentru a da răspunsuri la o serie de probleme a zonelor rurale: reducerea puternica a veniturilor agrare; îmbatrînirea şi abandonarea agriculturii ; noua cerere privind mediul; stabilitatea populaţiei. [6, p.5].

Însă, factorii motivaţionali a turismului rural, nu se opresc numai la cei influenţaţi de cercetările generale științifice, menţionate mai sus. Industrializarea puternică a ţărilor de pe continentul European, şi nu numai, duc la sporirea necesităţii odihnei intr-un mediu ecologic, neartificializat, cu produse agroalimentare curate. Micşorarea concediilor în cadrul urban, deficienţa posibilităţilor financiare alocate călătoriilor, căutarea autenticităţii din comunităţile mici rurale, şi necesitatea liniştii pentru confortul şi odihna psihică, motivează turistul să aleagă anume produsul oferit de turismul rural. Astfel, prin promovarea sistematică a ofertei, cu scopul popularizării acesteia, este posibil cîștigul unui segment stabil de consumatori.

Iar pentru dinamizarea dezvoltării eficiente a industriei turismului rural, e nevoie de ţinut cont de mai mulţi factori promiţători:

- factorul economic (activitatea localnicilor, gradul de bunăstare, nivelul de trai);
- factorul social (încorporarea timpului liber în activităţile benefice pentru zona rurală);
- factorul cultural (gradul de educaţiei, conștiința, tinderea spre dezvoltarea civică);
- factorul politic (stabilitatea autorităţilor publice locale);
- factorul demografic (numărul populaţiei locale, vîrsta preponderentă/medie) [2, p.94].

Odată cu evoluţia industriei turismului rural în Republica Moldova, s-a adoptat şi ideea turismului rural durabil. Aceasta presupune nu numai satisfacerea necesităţii şi cererii consumatorilor turistici, dar şi protecţia mediului înconjurător, împreună cu conservarea

patrimoniului naţional. Durabilitatea garantează oportunităţi de valoare pentru viitor, adică satisfacerea nevoilor economice în timp ce se menţine integritatea ecologică.

Din această cauză, dezvoltarea durabilă a turismului rural presupune nişte aspecte esenţiale pentru existenţa acestuia. (fig. 3).

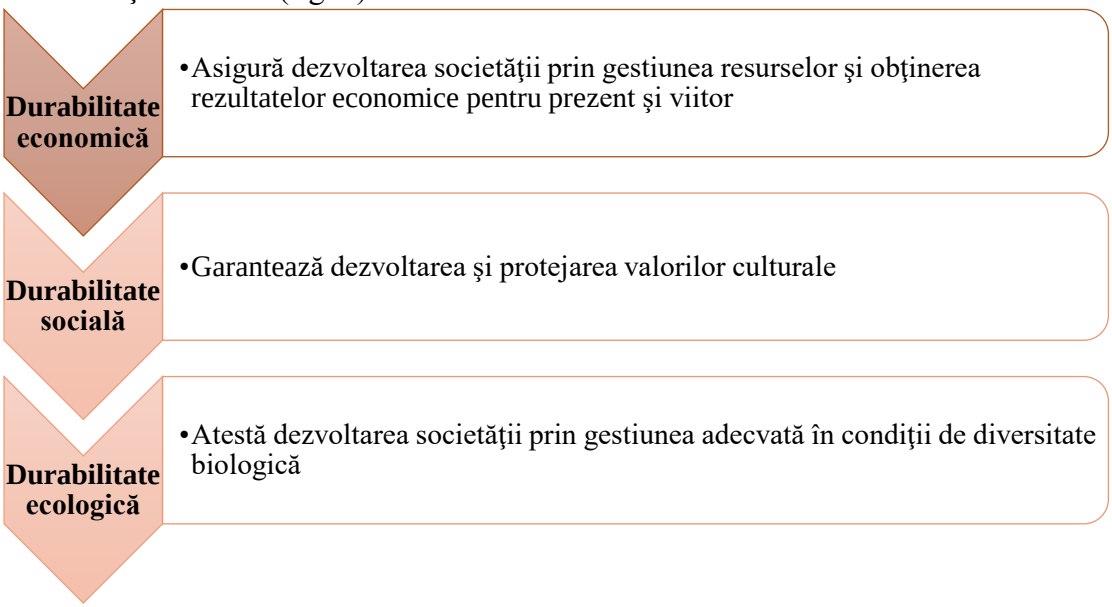

Fig. 3. Aspectele dezvoltării durabile în cadrul turismului rural
Sursa: elaborată de autor în baza sursei [8, p.111].

Conform definiției date de WCED „Dezvoltarea durabilă este dezvoltarea care corespunde nevoilor prezentului fără să compromită abilitatea generaţiilor viitoare de aş-i îndeplini propriile nevoi. Dezvoltarea umană este ecologic durabilă numai dacă nu alterează necontrolabil/ireversibil rata schimbării naturii şi a ecosistemelor”

În Republica Moldova, dar şi în Uniunea Europeană, turismul rural este considerat ca fiind durabil, deoarece corespunde criteriilor din strategia calităţii serviciilor, şi anume:

- exploatarea optimă a resurselor turistice;
- minimizarea supraconsumului resurselor turistice;
- protecţia patrimoniului naţional-cultural;
- îmbunătăţirea situaţiei infrastructurii;
- încorporarea agroturismului în strategia de dezvoltare a turismului;
- centrarea pe valorile etice dintre om şi natură;
- implicarea autorităţilor publice locale în susţinerea turismului rural;
- încurajarea dezvoltării social-economice naţionale [2, p.88].

Astfel, turismul rural trebuie să fie neapărat implicat în dezvoltarea durabilă, ca industrie a resurselor dependente de mediul ambiant şi de succesiunea culturală a societăţii. Turismul rural durabil se foloseşte de aceste resurse pentru profit direct, de la produsul oferit, şi în același timp îl împarte cu populaţia locală. Ideea centrală în spatele dezvoltării durabile fiind exploatarea rezonabilă a resurselor necesare, astfel respectînd principiile de bază. (fig. 1.4).

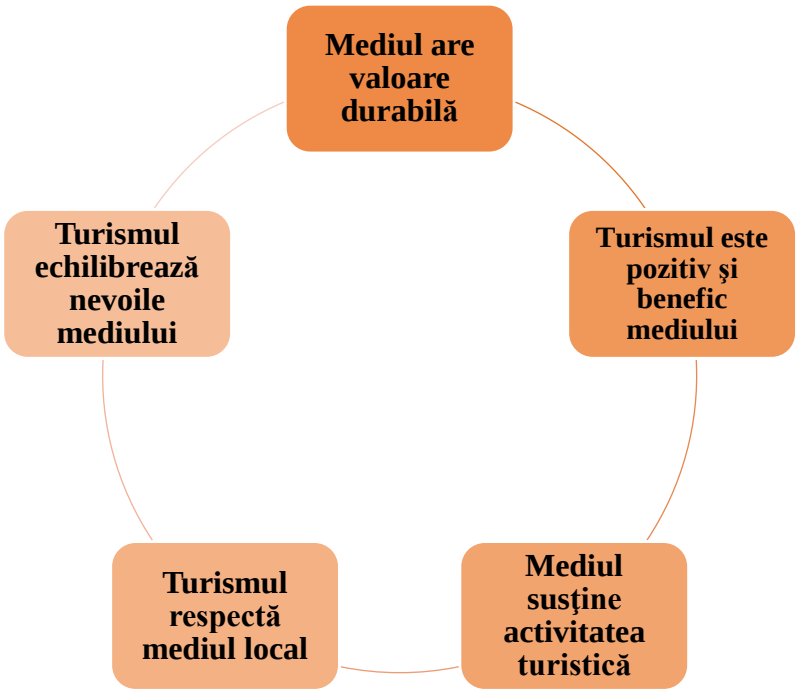

Fig. 1.4. Principiile turismului rural durabil
Sursa: elaborată de autor în baza sursei [10, p.59].

Autorităţile publice locale, la fel joaca un rol primordial în dezvoltarea turismului rural şi stimularea mecanismelor economice locale. Acestea deţin sarcina realizării parteneriatului productiv între sectorul public şi cel privat. În *aspect social*: echilibrează interesele a mai multor pături sociale în comunitate, dezvoltă meşteşugurile, cultura, tradiţiile încadrîndule simultan în turism. În *aspect economic*: ameliorează cadrul legal în privinţa prenoriatului în zonele rurale, utilizează eficient resursele de muncă, micşorînd în acelaşi timp şomajul.

Pe plan socio-economic autorităţile locale sunt cointeresate de conservarea moştenirii istorico-culturale, autenticităţii culturii şi integrarea dotărilor tehnico-material în mediul ambiant, pentru diminuarea efectelor negative în urma dinamizării turistice. La fel se întreprind şi măsuri concrete de protecţie a mediului şi gestionare ecologică: mijloace de transport nepoluante, dotarea flexibilă de echipament turistic, elemente specifice de infrastructura etc.

Pentru gestionarea turismului rural durabil şi ajutorul autorităților publice locale în controlul zonelor rurale, UNWTO a creat o serie de indicatori fundamentali:

- presiunea (numărul turiştilor ce vizitează situl în timpul lunii/anului);
- protecţia sitului (ocrotirea după indicaţiile Uniunii Internaționale de Protecţie a Naturii);
- impact social (numărul rezidenților locali în perioada de vîrf şi într-un şir de ani);
- controlul dezvoltării (controlul densităţii utilizării spațiului şi existenţa controalelor);
- intensitatea utilizării (intensitatea utilizării în perioada de vîrf, persoane/ha);
- procesul de planificare (aprobarea unui plan de evoluţie a destinaţiei turistice);
- satisfacţia consumatorilor (gradul satisfacţiei consumatorilor realizat după chestionar);
- satisfacţia populaţiei locale (gradul satisfacţiei localnicilor realizat după chestionar);
- contribuţia turismului la economia locală (proporţia turismului în ansamblul activităţii economice locale) [7, p.23].

Henri Grolleau, în raportul său „Turismul rural în cele 12 state UE”, încă din anul 1987 propune încurajarea dinamică a dezvoltării zonelor rurale prin:

Formularea exactă a noţiunii turismului rural, o definiție ce ar putea fi adoptată de toate statele membre ale uniunii, şi să ajute la colectarea datelor necesare statistice în raport cu acest sector. Înţelegerea comună la capitolul acestui sector de activitate, ar contribui la elaborarea

strategiilor de dezvoltare a formei rurale de turism în Europa. Iar profesioniştii ce se ocupă de planificarea şi organizarea turismului rural, ar lucra asupra unei definiţii comune ce subînţelege „turismul rural";

Definirea noţiunii de agroturism în orientarea consumatorilor, în mai multe state membre ale UE agroturismul este difinit foarte simplist, după persoanele ce lucrează în acest sector. Orice persoană sau gospodar ce posedă o fermă, o poate oferi spre exploatarea agroturistică. Însă, aceşti proprietari adesea dispun de ferme modernizate şi foarte mari, aceasta duce la o „monocultură" intensivă şi la turism de masă;

Codificarea produselor turismului rural, persoanele ce lucrează în sfera turismului rural trebuie să ajungă la un numitor comun global, la nivelul UE, este necesară introducerea unei codificări concrete a produselor turistice de pe piaţă. Aceasta va ţine seama de maximizarea comercializării în industria turismului rural;

Folosirea pictogramelor pentru popularizarea turismului rural, realizarea unor simboluri şi pictograme specifice, care să reprezinte elementele de bază a produsului turistic rural (ferme turistice, campinguri rurale etc.) astfel încît consumatorul să recunoască rapid oferta [9, p.166].

Concluzii

În ultimii ani Republica Moldova a cunoscut tot mai pregnant dezvoltarea industriei turismului rural. Deoarece ţara dispune de un valoros potenţial natural: relieful şi geologia, ariile naturale-silvice-peisagistice, vegetaţia şi fauna, patrimoniul cultural etc. s-a remarcat întrebarea valorificării eficiente a mediului, prin protejare şi conservare, precum şi exploatare rezonabilă. În pofida faptului că activităţile turistice sunt reduse în dimensiuni, iar caracterul este unul difuz, turismul rural este apt să valorifice oportunităţile, în condiţiile existenţei popularizării şi vânzării ofertei. Astfel de activitate este extrem de benefică pentru motivaţia şi competenţa primirii turiştilor potenţiali.

Teoretic, orice așezare rurală are abilitatea să ofere cel puţin un tip de serviciu turistic, ori un produs de marcă de natură ce ar suscita interesul consumatorului. Unica condiţie fiind: marca trebuie să respecte autenticitatea şi originalitatea. În aspectul satelor moldoveneşti, majorarea regiunilor rurale turistice duce la problema definitorie a emblematicii individuale. Cheia pentru rezolvarea acestei dileme fiind perpetuarea diversităţii şi dezvăluirea elementelor de specificitate locală, ce ar putea deveni produse de marcă.

Bibliografie:

1. Ţurcanu R., Roşca C. Turismul rural – domeniul important al relaţiilor economice internaţionale. Chişinău: IRIM, 2012. 95p.
2. Miron V. Turismul rural în Moldova. Chișinău: Editura Știința, 2002. 120p. ISBN 9975-67-289-4
3. Lazăr G. Turismul Rural. Bucureşti: UNIBUC, 2015. 36p.
4. Platon N. Strategia de dezvoltare a turismului "Turism 2020". Chişinău: Editura Elan Poligraf, 2014. 176p. ISBN 978-9975-66-434-9.
5. CREST. Turism rural – suport de curs. Satu Mare: Editura Centrul de resurse CREST, 2008. 162p.
6. Glavan V. Turism rural- agroturism – turism durabil – ecoturism, Bucureşti: Editura Economica, 2003. 145p. ISBN 9735-90-890-5.
7. Glavan V., Platon N., Rusu V. Managementul turismului rural în Republica Moldova: probleme, realităţi şi perspective, Chişinău: Editura Bons-Ofices, 2004. 148p. ISBN 9975-75-267-5.
8. Zaharco S. Perspective de dezvoltare ale turismului rural în contextul dezvoltării rurale durabile, Chişinău: UASM, 2016. 112p.
9. Nistoreanu P. Ghereș M. Turism rural – tratat, Bucureşti: Editura C.H.Beck, 2010. 276 p. ISBN 978-973-115-780-1.
10. Nistoreanu P. Indestructibila relaţie turism – dezvoltare durabilă, Bucureşti: ASE, 2007. 63p.
11. Gribincea A. Burbulea R. Analiza, evaluarea şi prognozarea activităţii turistice a Republicii Moldova, Chişinău: ULIM, 2010. 30p.
12. Rusu S., Melnic V., Burbulea R., Graur E. Strategia dezvoltării turismului rural în Republica Moldova. Chişinău: UASM, 2014. 285p.